

Sárközy Ákosné

Két tanítási nyelvű képzés a debreceni Fazekas Mihály Gimnáziumban

1873. november 3-án nyílt meg Debrecen szabad királyi város főreáltanodája. A reáliskolák feladatát a törvények a modern nyelvek, mennyiségtan (matematika) és a természettudományok magasabb óraszámú tanításában jelölték meg.

Az iskola jelenlegi épületét 1891-ben kezdték építeni, a diákok 1893 szeptemberében vehették birtokukba. Az egyre nívósabb oktatást jelezte, hogy 1905-től megjelentek a tanár szakos hallgatók, és a reáltanoda gyakorló iskolaként is működött. Kisebb-nagyobb megszakításokkal mind a mai napig jelen vannak az egyetemi, főiskolai hallgatók gimnáziumunkban. Fazekas Mihály nevét az 1922–1923-as tanévtől viseli az intézmény.

1948-at követően a középiskolák is jelentős szervezeti és tartalmi átalakuláson mentek át. A változások ellenére a fiúgimnázium továbbra is látványos eredményeket produkált. Ennek oka, hogy a város legerősebb tantestületét mondhatta magáénak. A forradalom után a „konszolidáció” nevében az iskola irányításában, szerkezetében jelentős változtatásokat vittek véghez. Új vezetés került a gimnázium élére, megszűnt a gyakorlóiskolai jelleg, távozott a tantestület jelentős része.

Az 1961-es törvény újra lehetőséget teremtett arra, hogy az intézmény tiszta profilú gimnáziummá váljon. Megindult a tagozatos képzés, ahol a régi reáliskolai hagyományoknak megfelelően a matematika és az idegen nyelvek oktatása került előtérbe.

1991-től lehetővé vált a hat évfolyamos képzés megindítása, tehetséggondozó jelleggel. A 2000/2001-es tanévtől, az országban egyedülálló módon, megkezdődött a két tanítási nyelvű oktatás magyar-spanyol, illetve magyar-francia nyelven.

Gimnáziumunk a 2005/2006-os tanévtől megkapta azt a lehetőséget, hogy nyelvi előkészítő osztályt indíthat. A program célja a gyakorlatban is használható nyelvtudás biztosítása, a készségek, képességek fejlesztése. A tanulók informatikát, angol és német nyelvet tanulnak magasabb óraszámúban. A képzés pozitív tapasztalatait felhasználva a 2008/2009-es tanévtől újabb nyelvi előkészítő osztály indul. A humán osztály elé szervez az iskola nyelvi képzést spanyol-angol, illetve francia-angol nyelven.

A két tanítási nyelvű képzés legfontosabb sajátosságai:

- intenzív nyelvoktatás magas szintű nyelvi és kommunikációs ismeretekkel, amit a magas óraszám és az anyanyelvi oktatók biztosítanak
- az egyes tantárgyak anyagának, tudományos-szakmai ismereteknek idegen nyelven való elsajátítása, ami előnyt jelenthet a felsőfokú tanulmányok, a későbbi kutatómunka vagy munkavállalás során, akár itthon, akár kül-

földön (felsőoktatási fiálék, tudományos konferenciák, ösztöndíjak, külföldi vállalatok)

- a célnyelvi ország kultúrájának széleskörű ismerete, amit az tesz lehetővé, hogy néhány éve bevezették a „Célnyelvi civilizáció” nevű új, önálló, a célnyelven tanított tantárgyat, amely választható érettségi vizsgatárgy. A tananyag a kultúrát a lehető legtágabban értelmezi: „ide tartoznak a célnyelvi országok földrajzával, gazdaságával, történelmével, irodalmával, művészetével kapcsolatos ismeretek, de ugyanígy a célnyelvi társadalom, illetve a különböző társadalmi rétegek és csoportok mindennapjai, életkörülményei, szokásai, ünnepei, értékrendje” (Kerettanterv a Célnyelvi civilizáció tantárgy tanításához – Bevezető).

A hagyományos képzéssel összevetve a tapasztalatok azt mutatják, hogy az ilyen képzésben résztvevő tanuló könnyebben tud alkalmazkodni az idegen nyelvi, nemzetközi környezethez, mobilitása nagyobb, kedvezőbb munkalehetőségekhez is hozzájuthat. A képzés többnyelvű, interkulturális közege fejleszti az egymás iránti toleranciának, a más kultúrához való alkalmazkodásnak a képességét, a tanulási formák változatossága fenntartja a motivációt, nagyobb a személyes fejlesztés, az önképzés lehetősége.

A képzés vizsgarendszerét 2005-ben, a kétszintű érettségi bevezetésekor egységesítették. Eszerint a két tanítási nyelvű képzésben részt vevő tanulónak a célnyelvből emelt szinten kell érettségiznie, továbbá két másik, kötelezően választott tárgyból idegen nyelven, közép- vagy emelt szinten. Csak a két tannyelvű tagozatok diákjainak van arra lehetősége, hogy államilag elismert C típusú felsőfokú nyelvvizsgát szerezzenek a középiskolai oktatás keretein belül. Ennek feltétele a jeles emelt szintű nyelvi érettségi, és a másik két tárgyból legalább elégséges osztályzat megszerzése. A képzésben részt vevő diákok szinte mindnyájan teljesítik ezt a követelményt, többletpontokat szerezve így a felvételihez. A gyakorlat azt mutatja, hogy a tanulmányok igen jól gyümölcsöztethetők a felsőoktatásban, az ilyen bizonyítványok tulajdonosainak például nem kell felvételi tesztet írni idegen nyelvből külföldi egyetemre jelentkezéskor, ahol szívesen látják őket, hiszen a magas szintű nyelvi és civilizációs ismereteken kívül olyan tanulási stratégiákat, érvelési formákat ismernek, amelyek megkönnyítik a velük való munkát az oktatók számára.

A debreceni Fazekas Mihály Gimnáziumban 2000 szeptemberében egy időben nyílt magyar-spanyol és magyar-francia két tanítási nyelvű tagozat. Mindkét képzés öt éves, a 9. évfolyamon a tanulók heti 19 órában tanulják a célnyelvet és az alapozó szaknyelvet. A 10. évfolyamtól idegen nyelven folyik a történelem, matematika, célnyelvi civilizáció és a biológia (francia tagozat), illetve a földrajz (spanyol tagozat) tanítása.

Ebben a képzésben a diákok nemcsak a tanórákon találkozhatnak az idegen nyelvvel és a célnyelvi országok kultúrájával, hanem az iskola vagy a nagykövet-ségek kulturális intézményei (Budapesti Francia Intézet, Cervantes Intézet, Alliance Française) által szervezett programokon (frankofónia ünnepe, két tannyelvű találkozók és versenyek, filmnapok), színhátszó körökben és találkozókön, filmklubokban, idegen nyelvű újság, faliújság szerkesztésekor.

A nagykövetségek, különösen a Spanyol Nagykövetség, minden támogatást megadnak a magas színvonalú nyelvoktatáshoz és kulturális kapcsolatok ápolásához. Minden évben megrendezik a hat, Magyarországon működő két tanítási nyelvű középiskola találkozóját, s ugyancsak minden évben sor kerül nyolc ország két tanítási nyelvű középiskoláinak a találkozójára egy színházfesztivál keretében. Idén ez a fesztivál Budapesten került megrendezésre. A 9. évfolyamos, spanyol nyelvet tanuló diákok közül minden évben ketten tíz napot tölthetnek el Madridban, melyet a Spanyol Oktatási Minisztérium támogat. Sok pályázatot is meghirdet a nagykövetség és a minisztérium. Egyik diákunk hat hetes spanyol, majd Latin-Amerikai úton vehetett részt 2005-ben, kultúrtörténeti témájú pályázata nyereségéért. Magyarországot egyedül ő képviselte. Egy másik diákunk az idén a spanyolországi „elhagyatott falvak” programban vett részt pályázatával, melynek során segítettek ezen falvak újjáépítésében, megismerkedve ősi spanyol mesterségekkel is.

A képzésben részt vevő diákok egy-egy csoportja rendszeresen részt vesz a célország egy-egy kulturális rendezvényén, versenyén. Az idei tanév első hetét a francia tagozat 25 diákja egy római kori civilizációs táborban kezdte Nines-ben, melyet a Budapesti Francia Intézet ajánlott fel. A tábor célja olyan városok vagy régiók bemutatása a diákoknak, amelyek építészeti, régészeti, történelmi, irodalmi vagy művészeti szempontból kiemelkedő jelentőségűek.

Az AFS nemzetközi diákcsere program lehetőséget ad arra, hogy minden évben két-három latin-amerikai spanyol anyanyelvű diák eltöltsön egy tanévet intézményünkben, s őket természetesen a két tanítási nyelvű képzésben résztvevő diákjaink családjai nagy örömmel fogadják. Szoros, tartós barátságok alakulnak így ki közöttük. Sok esetben később a latin-amerikai családok vendégül látják a magyar diákokat.

Nyelvtanárok számára is lehetőség van többféle ösztöndíj elnyerésére. Kollégáink már többször vehettek így részt spanyol és francia tanulmányutakon. Tőlük ez a képzési forma magas szakmai felkészültséget kíván, mely így állandó képzésre, önképzésre sarkall.

Spanyol nagykövetek többször tettek már látogatást iskolánkban, ilyenkor körbevezetjük őket könyvtárunkban is, amely egyidős az iskola épületével. A gimnázium értesítőiben évente beszámolt a könyvtár gyarapodásáról. A jegyzékekből megállapítható, hogy milyen nagy erőfeszítéseket tett az iskola a könyvállomány teljessé tételéhez. Sajnos a gyűjtemény nagy része a két világháború alatt elpusztult. A 11787 kötetet számláló állományból 1280 kötet 1945 előtt kiadott muzeális értékű könyv maradt meg. Könyvtárunk ma valamivel több mint 40000 dokumentumot számlál, gazdag matematikai, nyelvészeti, idegen nyelvi, irodalomtudományi, valamint szépirodalmi művekben.

Állományunk bővüléséhez jelentősen hozzájárult a két tanítási nyelvű tagozat beindítása is. A Spanyol Nagykövetség 2000-től évente 3000 euró értékű kiadványcsomaggal ajándékoz meg bennünket. Ez a hat év alatt 1450 darab dokumentumot jelentett. A Francia Intézettől 520 darab dokumentumot kaptunk. Ezek a dokumentumok főleg könyvek: egynyelvű szótárak, nyelvtankönyvek, munkafüzetek, gyakorlókönyvek, könnyített szépirodalmi művek, szakkönyvek, ismer-

retterjesztő művek. Az ajándékok egy része CD, CD-ROM és DVD. A Francia Intézettől kétfajta francia nyelvű folyóiratot is kapunk havonta. Ezek a kiadványok hatalmas segítséget nyújtanak az oktatás színvonalának emelésében. A spanyol két tannyelvű képzésben résztvevők tankönyvüknek 90 %-át a könyvtárból kölcsönzik. Gyakorlókönyveiket és szépirodalmi kis olvasmányaikat is mi biztosítjuk számukra. Rendszeres olvasóik az idegen nyelvű folyóiratoknak is.

A sok nyelvkönyv és idegen nyelvű kiadvány nem csak a két tanítási nyelvű képzésben résztvevőknek nyújt segítséget. Iskolánkban a többi tanuló második idegen nyelvként a spanyol és a francia nyelveket is felveheti tantárgyai mellé. Ezek a diákok is rendszeres kölcsönzői az idegen nyelvű könyveknek. Az elmúlt két évben ezek közül a diákok közül többen nagyon szép eredményt értek el a spanyol nyelv Országos Középiskolai Tanulmányi Versenyén (I.; V.; VIII.; X. díj).

Könyvtárunk a Szirén könyvtári program segítségével végzi a könyvtári munkafolyamatokat. A program segítségével egyszerűen és hatékonyan történik az adatbázis építése, lehetőség van a világ legtöbb nagy könyvtárából bibliográfiai leírások átemelésére, így a spanyol és francia dokumentumoknak az állományba vételét könnyen és gyorsan tudjuk végezni. Nagyon jól, praktikusán működik a kölcsönző programja is. Egy középiskolai könyvtárban általában nagy a dokumentumok mozgása, a program segítségével ez is könnyen, gyorsan megoldható.

Könyvtárunk az iskola információs központja, s egyben a közösségi élet központja is. Külföldi diákjaink is sok időt töltenek itt, beszélgetnek (spanyolul, franciául, vagy ha másképpen nem megy, angolul) a többiekkel, tanulják a magyar nyelvet, olvasgatnak.

Két éve pályázat segítségével három számítógépet tudtunk elhelyezni a könyvtárban a diákok számára. Az internet sok segítséget nyújt a pályázatok keresésében, kiválasztásában. A két tanítási nyelvű képzésben résztvevő diákjaink sokszor az interneten keresztül értesülnek a számukra jelentős pályázati kiírásokról. Külföldi diákjaink a világhálón keresztül tartják a kapcsolatot az otthoniakkal.